

Zaboravljene kosovske izbeglice

Author: [Rose George](#)

Makedonija se tesko nosi sa hiljadama romskih izbeglica sa Kosova koje su albanski ekstremisti isterali iz njihovih domova.

Kroz bodljivkavu zicu primecuje se komesanje u izbeglickom kampu Shuto Orizari.

Ovaj kamp, osnovan od strane Visokog komeserijata Ujedinjenih nacija za izbeglice, UNHCR, a koji vodi makedonski Crveni krst dom je oko 1.500 romskih izbeglica iz obliznjeg Kosova, koje su etnicki Albanci isterali iz njihovih domova pre desetak meseci.

Ovo komesanje predstavlja protestni strajk nezadovoljnih izbeglica zbog ravnodusnosti koju medjunarodne zajednice prema njihovom pološanu.

Cetiri pripadnika romskih Askalija koji su govorili albanski i dobro se uklopili u svoju sredinu, ubijeni su 15. novembra kada su se vratili u jedno selo na Kosovo da bi obnovili svoje zapaljene kuce. U jos jednom incidentu, trinaestogodisnji deca je ziv spaljen kada se vratio u Orahovac na jugu Kosova da vidi sta se desilo sa njegovom kucom.

Vecina od 150.000 Roma iz ove pokrajine je isterana, ili su im zapaljene kuce. Izmedju 10.000 i 30.000 jos se nalazi u pokraniji gde zive u etnickih enklavama u stalnom strahu od napada. U Pristini je jedan americki novinar nasao vise od tridesetak porodica koje se vec sedam meseci ne usudijuju da izadju napolje iz svojih kuca.

Shutka na periferiji makedonskog glavnog grada Skoplja, jedina je romska opstina u svetu koja ima sopstvenu upravu. Porodice koje zive u ovom kraju paze na oko 4.000 romskih izbeglica sa Kosova. Oko 1.500 drugih izbeglica zive u kampu Shuto Orizari.

Situacija je daleko od idealne. Shutka, predgradje koje je nastalo od gradske deponije smeca, pogodjena je nezaposlenoscju koja je dostigla stopu od 80 odsto. Zivotni uslovi za stanovnike ovog predgradja su neodgovarajuci, a da ne govorimo o izbeglicama. Kamp je udaljen 100 metara od obliznje deponije smeca koja prekriva nekoliko susednih padina.

Porodice koje pruzaju krov nad glavom izbeglicama trebalo je da dobiju po 200 nemackih maraka mesecno od Evropske zajednice. Poslednja isplata bila je u decembru 1999.godine.

Izvori iz UNHCR kazu da je romski gradonacelnik Shutke pristao da se izgradi kamp u nadi da ce privuci strane organizacije u njegovu opstinu.

Medjutim, otkako su trupe NATO preuzele kontrolu nad Kosovom prosle godine, broj medjunarodnih organizacija u Skoplju dramaticno je opao sa 600 na samo sest. "Svi su otisli ili u Pristinu ili u Beograd", kaze Suzana Tuneva-Paunovska iz makedonskog Crvenog krsta. "Snalazimo se najbolje sto mozemo u okviru sadasnjeg budzeta. Medjutim, to nije dovoljno. Jos uvek, kada se uporedi sa nekim izbeglickim kampovima Afrike, Shutka je poput hotela Holiday Inn.

Bez obzira na to da li je Shutka Holiday Inn ili ne, njeni stanovnici su napeti. Ovaj kamp nalazi se isuvise

blizu kosovske granice i nedavni talas nasilja u juznoj Srbiji izmedju albanskih separatista i srpske policije, u kojem su izgubila zivot cetiri srpska policajca, jos vise pogorsava situaciju.

Selo Dosevac u kojem su ubijene cetiri Askalije, nalazi se u srcu teritorije Oslobodilacke vojske Kosova, OVK. Iako je OVK raspustena nakon dolaska Kfora pod rukovodstvom NATO-a, a njen nekadasnji lider Hashim Thaci postao istaknuti politicar, nasledje OVK jos uvek onemogucava Rome da se vrate svojim domovima.

Albanci optuzuju Rome da su zajedno sa srpskim snagama bili umesani u zlocine. Pojedini Romi koji su govorili srpski bili su deo jugoslovenske vojske, a neki od njih su mozda i ucestvovali u zlocinima protiv albanske zajednice. Ovo, medjutim, samo delimicno objasnjava trenutni stepen neprijateljstva.

Pre rata, vecina kosovskih Roma koegzistirala je mirno sa Albancima. Ziveli su u pomesanim stambenim zajednicama i slali svoju decu u albanske skole. U izbeglickom kampu Shuto Orizari, 80 odsto izbeglica ne govori romski. "Sve dok nisam dosao ovde", kaze jedan covek, "nisam znao da sam Rom".

U jednoj od baraka u ovom kampu, grupa ljudi sedi ispred televizora i video aparata. Na videu se moze videti film o spaljenim kucama i brodovima punih izbeglica koje pokusavaju da predju u Italiju. "Moja sestra i njeno cetvoro dece utopili su se vozeci se jednim od ovih brodova", kaze jedan covek.

Jos jedan pokazuje na so i biber koji se nalaze na podu da bi objasnio geopoliticku strategiju. "Kfor je dosao na nasu teritoriju", kaze on, "ne zbog naroda Kosova. Albanci zelee da stvore 'Veliku Albaniju' bez nas. Medjutim, mi smo rodjeni na Kosovu. Ne interesuje nas politika, samo zelimo da se vratimo kuci".

Nezainteresovanost medjunarodne zajednice za sudbinu ovih izbeglica jos vise pojacava njihovu gorcinu. "Prosle godine", rekao je Hisen Gashnrani, "Visoki komesar Ujedinjenih nacija, Sadako Ogata dosla je ovde i rekla da nas povratak na Kosovo predstavlja najvazniji problem. Od tada? Nista.!"

Posebno su ostre kriticke upucene na racun Kfora. "Albanci iskoriscavaju Kfor", kaze jedan covek. "Desilo se da je jedan Albanac dosao u romsku kucu u pratnji narednika Kfora. Ovaj vojnik uperio je pusku na kucu, dok je Albanac pokazao stvari rekavsi 'to i to je moje'. Sve je potrpao u kofer i odneo. Medjutim, to nije bilo istina - kuca je pripadala jednoj romskoj porodici. Sledeceg dana su je spalili".

Bez dozvola za rad i malo prilika za napustanje ovog kampa, Romi imaju puno vremena da razmiljsaju o razlici izmedju njihove situacije i velikodusnom pruzanju pomoci kosovskim Albancima prosle godine.

Izvori UNHCR priznaju da nema sanse da trece zemlje prihvate romske izbeglice. Iako je Makedonija nedavno obnovila privremenu dozvolu za boravak ovih izbeglica do marta 2001, nema pokazatelja da ce oni dobiti stalan status. Makedonski zakon ne predvidja priznavnje azila, sto stanovnike Shutke stavlja u nezavidnu zakonsku poziciju.

Istovremeno, malo je ostalo nevladinih organizacija i nema nade da ce se sitacija na Kosovu izmeniti toliko da se omoguci povratak izbeglica. UNHCR omogucava posete kuci pod pratnjom NATO trupa za izbeglice koje zelee da vide sta se desilo sa njihovom imovinom, ali ne ocekuje da ce u bliskoj buducnosti doci do povratka ovih izbeglica. Do sada se vratilo tek oko 80 izbeglica.

Tuneva-Paunovska je otvorena, "Oni nece skoro ici kuci. Ovde su zauvek".

Ona nema strpljenja za njihove prigovore o neadekvatnoj ishrani i nedostatku casova makedonskog jezika za decu koja govore albanski i srpski. "Izbeglice su uvek nezadovoljne", objasjava ona.

Medjutim, za vecinu zaboravljenih zrtava kosovskog sukoba ima puno razloga za nezadovoljstvo.

"Upitao sam jednog majora NATO snaga zasto ne pomazu Romima", kaze jedan od izbeglica smestenih u barake ovog kampa. "On je odgovorio: 'Zao mi je, ali vi Romi niste u nasem programu'".

Rose George je redovni dopisnik IWPR.

Location: Africa

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/zaboravljene-kosovske-izbeglice>